

Kampusch doet normaal. Wij niet.

Marc Groenhuijsen en Jan van Dijk

De afgewogen houding van Natascha Kampusch is niet uitzonderlijk. De meeste slachtoffers van misdrijven reageren vrij normaal. De idee dat alle slachtoffers langdurig lijden en daarom hulp nodig hebben, moet nodig worden bijgesteld.

Zoals we haar op televisie zagen, is Natascha Kampusch een normale, zij het verdrietige vrouw. Acht jaar eenzame opsluiting door een labiele crimineel en desondanks zo rustig, welbespraakt en intelligent. Alles wijst erop dat ze het leven aankan. Terecht vreest Michiel Hegener in deze krant (NRC Opiniepagina, 11 september) dat zij zonder reden tot psychiatrisch patiënt wordt verklaard.

Hoewel je louter op grond van een televisieoptreden niet al te veel mag concluderen, is het zonder meer mogelijk dat Kampusch geen psychiatrische hulp nodig heeft. De gedachte dat slachtoffers van een misdrijf per definitie meelijwekkend, zwak en hulpbehoevend zijn, is volstrekt achterhaald. Slachtofferschap is geen ziektebeeld. En hét slachtoffer bestaat niet. Slachtoffers heb je in alle soorten en maten. Een aantal zakt inderdaad weg in een mentale crisis. En sommigen komen daar alleen met professionele hulp bovenop. Maar beduidend omvangrijker is de groep die zich op eigen houtje boven een aangrijpende ervaring uitwerkt.

Toch waren Oostenrijkse politiepsychologen er als de kippen bij om Kampusch een Stockholmsyndroom aan te praten. Dat gebeurde nadat Kampusch had verteld dat ze huilde toen haar ontvoerder voor de trein was gesprongen.

Psychiaters muntten het Stockholmsyndroom in 1973. Toen vertelden gegijzelden in Stockholm begrip te hebben voor hun gijzelnemers. Twee jaar later ontstak een Nederlander in razernij toen hem z'n Stockholmsyndroom werd aangewezen. Dat was de vorig jaar overleden journalist Ger Vaders. Tijdens een treinkaping in het Drentse Wijster werd hij twaalf lange dagen door Molukkers gegijzeld. Ook Vaders kon enig begrip opbrengen voor zijn gijzelnemers. Hij weigerde om zich in te laten sluiten door psychiaters, zoals hij het zelf omschreef.

Ger Vaders was geen uitzondering. Niet alleen hebben veel slachtoffers van misdrijven geen behoefte aan hulp, een groot aantal blijkt hun ervaring zelfs om te zetten in een nieuwe activiteit. Want vaak zijn zij meer gevoelig voor het lijden van anderen. Of ze willen hun eigen verdriet een positieve zin geven, door voor anderen op te komen. Ook oordelen slachtoffers vaak genuanceerd over de bestraffing van de daders. Het beeld van het grenzeloos wraakzuchtige slachtoffer berust evenzeer op een mythe. Anders dan veel strafrechtgeleerden denken, oordelen slachtoffers vaak gematigd over de zwaarte van de straf.

Een heel bijzonder geval is de Pakistaanse Mukhtar Mai. Deze vrouw werd in 2002, onder de ogen van al haar dorpsgenoten, door vier mannen verkracht omdat haar broer seksueel contact zou hebben gehad met iemand van een andere stam. Terwijl veel Pakistaanse vrouwen na z'n groepsverkrachting zelfmoord plegen, stapte Mukhtar Mai naar de rechter. Met het smartengeld dat ze ontving, plus wat geld van supporters, begon ze zowel een meisjesschool als een Blijf-van-mijn-lijfhuis.

Vaders en Mai werden publieke figuren. Maar veruit de meeste slachtoffers van misdrijven weten hun leven weer ter hand te nemen. En velen onder hen zetten zich in voor anderen.

Tot het grote publiek lijkt het nog niet door te dringen. Nog steeds zien we slachtoffers als passieve en hulpbehoevende wraakgodinnen. Het is tijd om van die beelden afscheid te nemen. We moeten hulp verstrekken aan wie het nodig heeft, en met rust laten die met rust gelaten willen worden.

Verder moeten we slachtoffers aan het woord laten in processen tegen hun daders. Kampusch laat zien dat ze daaraan een waardevolle bijdrage kan leveren. Haar optreden heeft velen de ogen geopend. Nu maar hopen dat ze niet als een uitzonderlijk geval wordt weggezet.

Slachtofferschap is geen ziektebeeld

Info:

Prof.dr. Marc Groenhuijsen en Prof. dr. Jan van Dijk zijn hoogleraar aan Intervict, het Instituut voor Slachtofferkunde van de Universiteit van Tilburg. Het artikel van Michiel Hegener waarnaar wordt verwezen is na te lezen op www.nrc.nl/opinie.

© Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Handelsblad BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.